

FSM İlmî Araştırmalar
İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi
FSM Scholarly Studies
Journal of Humanities and Social Sciences
Sayı/Number 2 Yıl/Year 2013 Güz/Autumn
© 2013 Fatih Sultan Mehmet Vakif Üniversitesi

<http://dergi.fsm.edu.tr>

Vakıf Medeniyeti ve Şehir Sempozyumu, 7 Mayıs 2013, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ankara

Fahameddin Başar*

Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından her yıl düzenlenen Vakıf Haftası etkinlikleri kapsamında bu yıl 7-8 Mayıs 2013 tarihinde Ankara’da “Vakıf Medeniyeti ve Şehir” Sempozyumu ile “Şehrin Silüeti: Vakıf” adlı bir panel gerçekleştirildi. Adı geçen sempozyum ve panel Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi işbirliğiyle düzenlendi.

Üniversitemizin Vakıflar Genel Müdürlüğü işbirliği ile 7 Mayıs 2013 Salı günü Ankara’da Vakıflar Genel Müdürlüğü Konferans Salonu’nda gerçekleştirilmiş olduğu Vakıf Medeniyeti ve Şehir Sempozyumu’nun “Vakıf Medeniyeti ve Osmanlı Şehirleri” konulu Açılış Bildirisi, Üniversitemizin Mütevelli Heyeti üyesi olan Prof. Dr. Sadettin Ökten tarafından sunuldu. Hocamızın güzel Türkçesi ve usta hitabeti ile sunulan bu açılış bildirisi yoğun bir ilgi ile izlendi. Tebliğin konusu Osmanlı şehirciliğinde ve İslam şehirlerinde simge şehrin temel özellikleri idi. Konuşma sırasında Bağdat şehrinin İslam dünyasının simgesi olduğu, fetihten sonra İstanbul’un da Sultan Fatih ve sonraki hükümdar ve devlet adamlarının gayretiyle simgeleştiği ifade edildi. Hocamız, cami, medrese, tekke üçlüsünün temelini vakıf olduğunu ifade etti.

Açılış Konuşmaları ve hocaların hocası Sadettin Ökten’in Açılış Tebliği’nden sonra başlayan “Şehir Ruhunun Oluşumu” üst başlıklı Birinci Oturum’un başkanlığını Rektörümüz Prof. Dr. Musa Duman yaptı. Bu oturumun ilk konuşmacısı olan Prof. Dr. Yılmaz Can “Karakteristik Özellikleriyle İslam Şehrinin Doğuşu” konulu tebliğini sundu. Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğretim üyelerinden olan Yılmaz Can’ın tebliğinde Müslümanların kurduğu şehirler ile fetihlerle

* Prof. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Başkanı, İstanbul/Türkiye, fbasar@fsm.edu.tr

elde edilmiş şehirlerin özellikleri belirtilerek İslam şehirlerinin Ulu Camii ve Külliye etrafında geliştiği vurgulandı. Özellikle Müslümanların kurduğu Basra, Küfe, Fustat ve Kayrevan şehirlerinin doğuşu, Cuma Mescidi (Ulu Camii) ve bunun çevresinde gelişen mahalleler anlatıldı. Bu oturumun ikinci konuşmacısı Üniversitemiz öğretim üyelerinden Mimarlık Bölümü Başkanımız Prof. Dr. İbrahim Numan idi. Hocamızın tebliğ konusu “İrade, İnsan ve Vakıf: Sürdürülebilir Şehir İçin Bir Çıkış Yolu” başlığını taşıyordu. Bu tebliği yine üniversitemiz öğretim üyelerinden Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Fatih Andi'nin “Yahya Kemal ve A.H. Tanpınar'ın Osmanlı Şehirciliğinde Vakıf Mimari Eserlerine Dair Dikkatler” adlı tebliği takip etti. Birinci Oturumun son konuşmacısı olan Hacettepe Üniversitesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Mehmet Fatih Müderrisoğlu ise “Osmanlı Döneminde Bânilerin Şehirleşme Olgusuna Katkısı” konulu tebliğ sundu. Müderrisoğlu tebliğinde, Bursa, Edirne ve Suriçi İstanbul'unda vakıf eseri bulunan bâniler hakkında bilgi vererek vakıf eserleri yaptıran kişilerin şahsiyetlerini anlattı. Tebliğde özellikle Osmanlı döneminin en büyük külliyelerinden olan Fatih Külliyesi'nin fonksiyonu üzerinde duruldu.

Öğleden sonra başlayan İkinci Oturum “Vakıf, Su, Hayat” üst başlığını taşıyordu. Başkanlığını Üniversitemiz Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Ümit Doğay Arınç'ın yaptığı bu oturumda Yıldız Teknik Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Sait Öztürk “Osmanlı Şehirlerinde Su İhtiyacının Karşılmasında Vakıfların Rolü” konulu tebliğinde Osmanlı şehirlerinin su ihtiyacının karşılanmasında vakıfların rolünü özellikle İstanbul'un vakıf suları üzerinden ele aldı ve su vakıfları ile vakfiyelerinin çokluğundan bahsetti.

Bu tebliğin ardından Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. İbrahim Aydın Yüksel “Mesih Paşa Çeşmeleri Dolayısıyla Birkaç Söz” konulu tebliğini sundu. Aydın Yüksel konuşmasında, vakıf eserlerin korunması ve onarımının ehil ellerle yapılması üzerinde durdu. Fatih semtinde Mesih Paşa'nın yaptırmış olduğu üç çeşmenin yakın tarihte ve günümüzdeki durumunu gözlerimizin önüne serdi ve 2011 yılında yapılan restorasyonun bu tarihi eserlere zarar verdiğini söyledi. Yine üniversitemiz öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Nurdan Şafak ise “Eminönü Yeni Cami Külliyesi ve Geçirdiği Değişimler” başlıklı tebliğinde, İstanbul silüetinin Eminönü'nde simgesi Yeniciami Külliyesi'nin tarih içinde geçirdiği değişimleri anlattı. Bu oturumun son konuşmacısı, bu sempozyumun düzenlenmesinde de emeği olan Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Daire Başkanı Adnan Tüzen idi. “Üsküdar'ın Şehirleşmesinde Hanım Sultan Vakıflarının Rolü” konusundaki tebliğde İstanbul'un fethini gören Üsküdar'daki Hanım Sultan Vakıfları ve özellikleri anlatıldı.

“Zamana Direnen Şehirler” üst başlığını taşıyan Üçüncü Oturum ise Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet Öz başkanlığında gerçekleşti. Bu oturumda Anadolu Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ahmet

Nezihi Turan “Tarihçinin Vakıf Şehre İlgisi, Eskişehir Örneği” başlıklı bildirisinde Çoban Mustafa Paşa’ya ait Eskişehir’de ve Gebze’de bulunan iki vakıf eseri anlattı ve bu iki eserin aynı bâniye ait olduğunun bilinmediğini, Eskişehir’de bu külliye den günümüze ulaşmış olan caminin ise Kurşunlu Cami adıyla yanlış isimlendirildiğini belirtti. Turan, Eskişehir’de bulunan Çoban Mustafa Paşa (Kurşunlu) Külliyesinden tarihilerin ve sanat tarihçilerinin haberdar olmadığını belirterek tarihçinin çevresine ilgili olması gerektiğini vurguladı.

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Hüseyin Çınar ise “Osmanlı Döneminde Ayntab (Gaziantep) Şehrinde Kurulan Vakıflar”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Hatice Oruç “Bosna Şehirlerinin Oluşumunda Vakıfların Rolü” başlıklı tebliğlerini sundular. Hüseyin Çınar şehir, insan ve vakıf ilişkisini Gaziantep örneğinde ele alırken Hatice Oruç, bölgenin tahrir defterlerinden yola çıkarak Fatih Sultan Mehmed tarafından 1463 yılında Osmanlı topraklarına katılan Bosna’daki şehirlerin gelişip büyümesinde vakıfların rolünü anlattı. Tebliğde özellikle Yenipazar ve Saraybosna’nın oluşumunda vakıfların rolü ele alındı. Bu oturumun ve aynı zamanda sempozyumun son konuşmacısı olan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Başkanı Prof. Dr. Yılmaz Kurt ise “Ramazanoğulları Vakfı’nın Adana Şehir Gelişimine Katkıları” konusundaki tebliğini sundu. Adana Ulucami’nin şehrin sosyal hayatındaki yerini belirten hocamız, vakfın gelirlerinin üçte birinin imarete harcandığını ifade etti.

Alanlarında uzman araştırmacıların hazırladığı 13 tebliğin sunulduğu bu sempozyumda, şehirlerimizin vakıf kültürümüz ve vakıf müesseseleri sayesinde nasıl geliştiği çeşitli yönleriyle ele alınıp tartışıldı. Tebliğ metinlerinin kısa bir süre içerisinde Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanacak olması ise bu ilmi toplantıda sunulan tebliğlerin kitaplaşarak tarih literatüründe yer almasını ve böylece daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayacağından bizleri mutlu etti.

“Vakıf Medeniyeti ve Şehir” başlıklı bu sempozyumun ertesi günü Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Üniversitemiz işbirliği ile 8 Mayıs 2013 tarihinde yine Ankara’da “Şehir Silüeti: Vakıf” konulu bir Panel düzenlendi. Başkanlığımı Üniversitemiz öğretim üyelerinden Prof. Dr. Fahmeddin Başar’ın yaptığı ve Hacettepe’de bulunan Sarıkadı Medresesi’nde gerçekleşmiş olan bu panele yoğun bir ilgi vardı. İçişleri eski Bakanımız İdris Naim Şahin’in, Vakıflar Genel Müdürü Dr. Adnan Ertem’in, Vakıflar Genel Müdür Yardımcısı ve Üniversitemiz Mütevelli Heyeti Üyesi Burhan Ersoy’un ve çok sayıda dinleyicinin katıldığı Panelde Bilkent Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Özer Ergenç “Osmanlı Şehir Tipolojisi ve Vakıflar” başlıklı konuşmasını yaptı. Üniversitemiz öğretim üyelerinden Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanımız Prof. Dr. Hüsrev Subaşı “Şehrin Estetik Değerine Katkı Sağlaması Açısından Son Dönem Camileri” hakkındaki konuşmasında, şehirlerimizdeki plânsız yapılanmaya paralel olarak yeni inşa olu-

nan camilerimizin de gerek mimari ve gerekse estetik bakımdan içler acısı olduğunu belirtti. Daha sonra Başbakanlık Başmüşaviri Dr. Savaş Barkcın, “Yeni Şehir Yeni Medeniyet”, Keçiören Belediye Başkanı Mustafa Ak, “Vakıf ve Sosyal Belediyecilik”, Veysel Tiryaki “Hafızasına Kavuşan Şehir: Hamamönü”, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müşaviri Erdal Kayapınar “Vakıf Medeniyetinde ve Günümüzde Dış Mekân Oluşumu”, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma Müdürü Cem Eriş, “Şehrin Kayıp Silüeti ve Kimlik”, Sincan Belediye Başkanı Doç. Dr. Mustafa Tuna “Kentsel Yenileme Uygulamaları” ve Alp Arısoy “Kültürel Mirasın Kent Dönüşümüne Etkisi” konulu sunumlar yaptılar.

Âdeta birkaç oturumluk sempozyum gibi olan, toplam 9 konuşmacının yer aldığı bu panelde yapılan konuşmalar kalabalık bir topluluk tarafından ilgiyle izlendi. Bu paneldeki konuşma metinlerinin de “Vakıf Medeniyeti ve Şehir Sempozyumu” tebliğleri ile birlikte yayımlanacağı belirtildi.

Benim de hem Sempozyum Düzenleme Kurulu üyesi ve hem de Panel Başkanı olarak katılmış olduğum Ankara’daki bu iki günlük bilimsel etkinlik, Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Üniversitemiz işbirliğinde düzenlenen verimli bir çalışma oldu. Bu vesile ile emeği geçenlere teşekkür ediyorum.